

Työ- ja elinkeinoministeriö

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleenjärjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi. VN/558/2022

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus lausuu viitekohdassa mainitusta luonnoksesta hallituksen esitykseksi seuraavaa.

4.1.5. Työvoimapalvelujen ohjaus ja valvonta

Hallituksen esityksen mukaan valtiolla on viimekätinen vastuu työvoimapalvelujärjestelmän valtakunnallisesta toimivuudesta. Työ- ja elinkeinoministeriö ja elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus kävisivät säännöllisesti työvoimapalveluista vastuussa olevien kuntien ja kuntayhtymien kanssa yhteistyö- ja seurantakeskustelut. Lisäksi valtioneuvosto asettaisi hallituskausittain työllisyyden edistämisen valtakunnalliset tavoitteet ja työ ja elinkeinoministeriön yhteyteen asetettaisiin Työllisyyden edistämisen neuvottelukunta.

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen tehtävänä (*palvelukeskus*) on edistää työikäisen väestön osaamisen kehittymistä ja osaavan työvoiman saatavuutta (laki 682/2021 1§). Palvelukeskus mm. rahoittaa erityisesti työssä oleville ja työvoiman ulkopuolella oleville suunnattuja kohdennettuja osaamispalveluja ja sillä on kattava tilannekuva ja analysoitua ennakointitietoa valtakunnallisista ja alueellisista työvoima- ja osaamistarpeista ja eri tahojen tarjoamista osaamispalveluista.

Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus tulee lisätä työvoimapalveluja koskevan lakiehdotuksen 3 luvun 3 §:ssä mainittuun, Työllisyyden edistämisen valtakunnallisessa neuvottelukunnassa edustettuina oleviin tahoihin sekä 2 §:n mukaisten työllisyyden valtakunnallisia tavoitteita koskevan päätöksen valmisteluun osallistuviin tahoihin, joista on alustava luettelo lakia alemman asteisia säädöksiä koskevassa luettelossa esityksen sivulla 335.

4.1.6. Julkisia työvoimapalveluja koskeva sääntely ja 4.1.11. Muutokset ELY-keskusten ja KEHA-keskuksen tehtäviin

Uudistuksessa työvoimakoulutuksen keskitetty hankintamalli ja valtionosuusrahoitettavan tutkintotavoitteisen työvoimakoulutuksen päätösmalli työhallinnon toimivaltaan kuuluvien osin muuttuvat. Kun julkisista työvoimapalveluista vastaavien tahojen määrä uudistuksessa moninkertaistuu, tulee riittävällä koordinaatiolla varmistaa, että työvoimakoulutus vastaa sekä alueelliseen että valtakunnalliseen kysyntään ja että työnhakijoiden palvelutarpeet ja oikeusturva palvelun saatavuudesta tulevat huomioituiksi.

Palvelukeskus kannattaa ja pitää tärkeänä esitystä Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain 3a §:n muuttamisesta siten, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtäviin kuuluu 2) tuottaa, seurata ja arvioida työvoimapalvelujen toimivuutta, tuloksellisuutta ja vaikutuksia koskevaa tietoa. Palvelukeskus on kuitenkin huolissaan siitä, että tämä seuranta ja arviointi ei riitä turvaamaan työvoimapalvelujen yhdenvertaista saatavuutta ja esittää, että uudistuksen jatkovalmistelussa pohditaan tehokkaampia työvoimakoulutuksen koordinaatiomenettelyjä. Palvelukeskus voi tarvittaessa tukea palvelujen koordinaatiota mm. tiedontuotannollaan.

4.1.1. Julkisten työvoimapalvelujen järjestämisvastuun uudistaminen ja 4.1.2 Julkisten työvoimapalvelujen järjestämisvastuu

Seuraavassa eräitä työvoiman osaamisen kehittämisen kannalta keskeisiä uudistukseen liittyviä haasteita ja riskejä.

- *Kun yhteishankintakoulutuksen hankintayksikkö on jatkossa työllisyyspalveluita järjestävä kunta tai kuntayhtymä, on merkittävä riski siihen, että alueen työnantajien palvelu yhteishankinnan osalta heikkenee ja koulutukseen tarjolla olevien opiskelijoiden ja rekrytoitavien henkilöiden määrä vähenee. Työnantajayrityksen kannalta on tärkeää, että rekrytoitavia henkilöitä on riittävästi ja se, minkä kunnan alueelta asiakkaat esimerkiksi yrityksen rekrytointia tukevaan RekryKoulutukseen tai VOS:illa toteutettavaan rekrytoivaan koulutukseen tulevat, on toissijaista. Hallituksen esityksen mukaan yritykset ja muut työnantajat voivat halutessaan asioida haluamassaan työvoimaviranomaisessa, mutta työllisyyspalvelujen rahoitusjärjestelmä kuitenkin kannustaa kuntia hoitamaan nimenomaan oman kunnan työllisyyttä ts. palvelut todennäköisesti kohdennetaan ensisijaisesti kunnan tai kuntayhtymän omille asukkaille ja yrityksille.*
- *Työvoimaviranomaisella tulisi olla velvollisuus ottaa hankinnoissaan huomioon myös muiden kuntien työllisyyspalvelujen asiakkaiden mahdollisuudet osallistua ko. palveluun. Kunnalliset koulutuksen järjestäjät ovat jo ennen työllisyyden kuntakokeilua yrittäneet rajata työvoimakoulutuksen opiskelijavalintaa vain omien kuntiensä asukkaisiin, vaikka lopullinen opiskelijavalinnan päätösvalta onkin ollut alueellisesti toimivalla TE-toimistolla.*
- *Työvoimaviranomaisen ja koulutuksen järjestäjien neuvottelujen määrä tulee moninkertaistumaan. Se, että kaikki työvoimaviranomaiset toteuttavat lain edellyttämät keskustelut ja että keskustelujen tuloksena muodostuu koherentti palvelutarjonta, tulee olemaan hyvin vaikeasti toteutettavissa. Nykytilanteessa VOS-työvoimakoulutuksen järjestäjä osallistuu ELY-keskuksen kutsusta työvoimakoulutuksen tarjonnan suunnittelua koskevaan keskusteluun, jossa järjestäjä ja työ- ja elinkeinohallinto sopivat työvoimakoulutuksen järjestämisestä. Käytännössä neuvottelumenettelyssä ratkaistaan, miten VOS-työvoimakoulutuksen resurssit oppilaitoksille kohdennetaan. Hallituksen esitys laiksi ammatillisen koulutuksen muuttamisesta 124 §:n mukaan vastaava menettely säädetään työvoimaviranomaisen ja koulutuksen järjestäjän välille. ”Koulutuksen järjestäjän, joka järjestää järjestämisluvassaan määrätyllä tavalla työvoimakoulutusta, tulee osallistua työvoimaviranomaisen kutsusta työvoimakoulutuksen tarjonnan suunnittelua koskevaan keskusteluun.”*
- *Pidämme ongelmallisena sitä, että kunnalla/työvoimaviranomaisella on mahdollisuus päättää omien oppilaitostensa (kuntayhtymä tai kunta ammatillisen koulutuksen järjestäjänä) ja samalla muiden alueellaan olevien yliajueellisten koulutuksen järjestäjien työvoimakoulutustarjonnasta. On myös huomattava, että mikäli työllisyyspalveluja tarjoavalla kunnalla on mahdollisuus päättää työvoimakoulutuksen järjestämisestä tai hankkimisesta, hyödyntää palveluhankinnassa oman oppilaitoksensa tytäryhtiötä sekä tehdä valinnat ko. työvoimapolitiittisiin palveluihin, voi*

tulospalkkiomallisen palvelun ketjuttamiseen liittyvä riski kasvaa merkittävästi. Asiakkaan näkökulmasta tämä voi merkitä vaihtoehtojen kaventumista ja epätarkoituksenmukaisia koulutusratkaisuja.

- *Pienempien kuntien tai kuntayhtymien/työvoimaviranomaisten palvelutarjonta on vaarassa kaventua ja riski epätarkoituksenmukaisiin koulutuspolkuihin kasvaa – etenkin kunnissa, joilla ei ole omaa oppilaitosta ja jotka joutuvat luottamaan suuremman kunnan oppilaitoksiin työvoimakoulutuksen järjestämisessä.*

Lopuksi nostamme esiin huolen työvoimakoulutuksen hankinnan, järjestämisen ja hallinnoinnin resursseista. Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus edistää tehtävänsä mukaisesti osaavan työvoiman saatavuutta – tällä hetkellä keskeisenä yhteistyökumppanina ELY-keskukset ja TE-toimistot. Hyvin toimiva ja riittävästi resursoitu työvoimahallinto on tehtävän kannalta ensisijaisen tärkeä. Uudistuksessa on varmistettava kunnille niille siirtyvien uusien tehtävien hoidon vaatimat voimavarat

Kirsi Heinivirta

Johtaja

Mikko Mähönen

Erityisasiantuntija